

«Сейфуллин оқулары – 18: « Жастар және ғылым – болашаққа көзқарас» халықаралық ғылыми -практикалық конференция материалдары = Материалы международной научно-практической конференции «Сейфуллинские чтения – 18: « Молодежь и наука – взгляд в будущее» - 2022.- Т.І, Ч.IV. - Б. 259-260

ЖЕРДІ ПАЙДАЛАНУ ЖҮЙЕСІНДЕ ЖЕРДІ ТҮГЕНДЕУДІҢ МАҢЫЗЫ

*Серикбаева Д. 4 курс студенті
Жуматаева М.С магистр, жетекші
М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Шымкент қ.*

Жер кез келген мемлекеттің тағдырында басты рөл атқарады, дәл осы ол оның пайда болуы мен жұмыс істеу мүмкіндігін анықтайтын фактор болып табылады. Әлемдік тәжірибе нарықтық экономиканың қазіргі заманғы жағдайларында жерді пайдалану мен қорғауға қатаң мемлекеттік бақылауды оңтайлы үйлестіру және жер құқығы қатынастары субъектілерінің мемлекеттік органдары тарапынан олардың экономикалық дербестігімен және жердегі шаруашылық жүргізу еркіндігімен іс-қимылдарды үйлестіру талап етілетінін

көрсетеді[1]

Жер ресурстарын басқару жүйесі мыналарды қамтиды:

-жерге орналастыру жөніндегі жұмыстарды жүргізу, оның ішінде жерді түгендеу рәсімін жүргізу;

-жерді пайдалануды жоспарлау;

-жерді пайдалану мен қорғауды бақылауды жүзеге асыру;

-жер мониторингін жүргізу; мемлекеттік жер кадастрын жүргізу;

-жерді ұтымды пайдалану мен қорғауды экономикалық ынталандыру;

-ауыл шаруашылығы және орман шаруашылығы өндірісінің шығындарын өтеу.

Жерді түгендеудің басты мақсаты мемлекеттік жер кадастрын жүргізу және жер иеленушілерге (жер пайдаланушыларға) белгіленген үлгідегі құжаттарды бере отырып, меншік, иелену, пайдалану (жалдау) құқықтарын тіркеуді қамтамасыз етуде жер қатынастарын реттеу, кәдімгі және компьютерлік тасығыштарда деректер банкін құру, жерді пайдалануға тұрақты бақылауды ұйымдастыру үшін негіз жасау болып табылады.

Жерді түгендеу – бұл жерге орналастыру және жер-кадастрлық жұмыстар кешені:

- жерге орналастыру объектілерінің орналасқан жерін, олардың шекараларын, мөлшерлерін белгілеу;

- құқықтық мәртебесін белгілеу;

- пайдаланылмайтын, тиімсіз немесе мақсатсыз пайдаланылмайтын жерлерді анықтау;

- тозған ауыл шаруашылығы алқаптары мен ластанған жерлерді анықтау және консервациялау;

- мемлекеттік жер кадастрын жүргізу, жерді пайдалану мен қорғауға мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру үшін қажетті жерлердің сандық және сапалық сипаттамаларын белгілеу және олардың негізінде атқарушы билік органдары мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының тиісті шешімдер қабылдауы[2]

Қазіргі уақытта жерді тиімді және ұтымды пайдалану мақсатында жерді түгендеуді жүргізу қажеттілігі бар. Осы жұмыстарды жүргізу процесінде жер түрлері, олардың сапалық жай-күйі, жер пайдаланушылар бойынша бөлінуі, сондай-ақ нысаналы мақсаты бойынша пайдаланылмайтын жерлер және т.б. бойынша санаттардағы жердің жалпы алаңы туралы деректер анықталатын болады. Осы жұмыстарды жүргізу процесінде алқаптардың түрлері бойынша санаттардағы жерлердің жалпы көлемі, олардың сапалық жай-күйі, жер пайдаланушылар бойынша бөлінуі, сондай-ақ нысаналы мақсаты бойынша пайдаланылмайтын жерлер және т. б. туралы деректер анықталады[3].

Нарықтық экономика жағдайында экономикалық процеске қатысушылардың жалпы жер нарығын дамыту перспективалары туралы объективті және шынайы ақпаратқа қызығушылығы айтарлықтай артады.

Жерді түгендеу елді-мекендерде орындалатын жерге орналастыру және жеркадастрлық жұмыстардың (жерге мемлекеттік және коммуналдық меншік нысандарының ара-жігін ажыратуды жүргізу, жер-шаруашылық орналастыру жоспарларын жасау, үй маңындағы аумақтарды белгілеу) базисі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1 Жер кодексі 2003 ж

2 Ауылдық жерлердегі жерлерді түгендеу жөніндегі нұсқаулық. Қазақстан Республикасының Жер ресурстарын басқару агенттігі. Жер ресурстары мемлекеттік ғылыми-өндірістік орталығы және жер ресурстарын басқару. – Астана.: 2004 ж.

3 Жер кодексі-Сіздің білгіңіз келген нәрсе (Ауылды ақпараттық қолдау) Астана 2004

4 GIS awareness in agricultural research //Environment Information 112 and Assessment Techn. Rep. UNEP. – 2003. – Vol. 1. - P. 94